Ακαδημία Αθηνών / Academy of Athens

1) Τὸ νὰ μὴ δύναταί τις νὰ θεραπευθῇ, ἔλλειψις ἰατρείας Κυκλ.: *Ἔχει πάθει ἀπὸ ἀγιατρίλα.* **2)** Ἔλλειψις ἰατροῦ Πελοπν. (Μάν.): *Πέθανε ἀπὸ ἀγιατρίλα.*

ἄγιατρος ἐπίθ. Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ οὐσ. *γιατρός.*

Ὁ μὴ ἔχων ἰατρόν, ὁ μὴ τυγχάνων τῆς θεραπείας ἰατροῦ: *Ἄγιατρος πῆγε* (ἀπέθανε). *Πολλοὶ ἄγιατροι πάν 's τὸν ᾅδη.*

ἁγιὰ-Φωτεινὴ ἡ, σύνηθ. *ἁγιὰ-Φωτοῦ* Κύπρ.

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. *ἁγία* καὶ τοῦ ὀν. *Φωτεινή.*

Ἡ ἁγία Φωτεινὴ ἑορταζομένη τὴν 20ὴν Αὐγούστου: Φρ. *Ἁγιὰ-Φωτοῦ μου τδαὶ φώτισ'τον!* (ἐκ παρετυμ. τοῦ ὀν. ἐνομίσθη ἡ ἁγία ὡς φωτίζουσα τὸν νοῦν καὶ ὁδηγοῦσα εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν) Κύπρ. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Βιθυν.

ἁγιὰ-φωτιὰ ἡ, Κεφαλλ. *ἁγιὰ-φουτιὰ* Λέσβ.

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. *ἁγία* καὶ τοῦ οὐσ. *φωτιά.*

Ἡ ἑορτὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος (ὅπερ κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἐκκλησίας κατῆλθεν ἐπὶ τοὺς Ἀποστόλους τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς «ἐν εἴδει πυρίνων γλωσσῶν». Πβ. Πράξ. Ἀποστ. 2,3 «ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς καὶ ἐκάθισεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν». Εἶναι λοιπὸν ἡ λ. μετάφρασις τοῦ ὀν. πῦρ προσλαβοῦσα καὶ τὸ *ἁγιὰ* κατ' ἀναλογ. τῶν πολλῶν θηλ. ὀν. ἁγίων). Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. Κρήτ. Χίος.

ἄγι-Βασίλεις ὁ, ἐνιαχ. *ἄι-Βασίλεις* σύνηθ. *ἄγιο-Βασίλεις* Ἤπ. Πελοπν. (Ἀρκαδ.) κ.ἀ. *ἄις-Βασίλεις* Κάρπ. κ. ἀ. *ἄι-Βασίλ's* Ἤπ. (Ζαγόρ. κ. ἀ.) Θρᾴκ. (Ἀδριανούπ. Σουφλ. κ. ἀ.) *ἄι-Βασίλτς* Μακεδ. (Βελβ. κ. ἀ.) *ἄε-Βασίλτς* Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἀ.).

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. *ἅγιος* καὶ τοῦ ὀν. *Βασίλεις.*

1) Ὁ ἅγιος Βασίλειος ἀρχιεπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας, τοῦ ὁποίου ἡ ἑορτὴ τελεῖται τὴν 1ην Ἰανουαρίου, πρώτην ἡμέραν τοῦ ἔτους κοιν. καὶ Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ.ἀ.): *Ἀνήμερα τ' ἄι-Βασιλειοῦ. Ξημερώνει τ' ἄι-Βασιλειοῦ* σύνηθ. || Φρ. *ἅγιο-Βασίλεις ἔρχεται, Γενάρις ξημερώνει* Ἤπ. *Τ' ἄι-Βασιλειοῦ ἡ μῆνας* (ὁ Ἰανουάριος) Λυκ. (Λιβύσσ.) *Τὸ κακὸ τ' ἄι-Βασιλειοῦ* (τὸ χαρτοπαίγνιον συνηθιζόμενον κατ' ἐξοχὴν τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς τῆς πρώτης τοῦ ἔτους) Κεφαλλ. *Δὲν εἶνι πάντα τ' ἁγιοῦ-Βασιλειοῦ* (δὲν εἶναι ὅλαι αἱ ἡμέραι ἑορτῶν καὶ ἀπολαύσεων ἡμέραι καθὼς ἡ πρώτη τοῦ ἔτους. Πβ. *ἅγι-Γεώργις* **1**, *ἅγι-Γιάννης* **1**) Λέσβ. || Ἆσμ.

Φορεῖ τα τῆς Πεντηκοστῆς ποῦ 'ναι μεγάλη μέρα,
φορεῖ τα τ' ἄι-Βασιλειοῦ ποῦ δκιοῦν τὴν πουλουστρέναν

(δίδουν τὸ πρωτοχρονιάτικον δῶρον) Κύπρ. Ἡ λ. καὶ ὡς τοπων. κοιν. **2)** Τὰ κάλανδα, ἤτοι τὸ πασίγνωστον ᾆσμα «ἅγιο-Βασίλεις ἔρχεται | ἀπὸ τὴν Καισαρεία, | βαστᾷ εἰκόνα καὶ χαρτὶ | χαρτὶ καὶ καλαμάρι κτλ.», τὸ ὁποῖον παῖδες περιερχόμενοι τὰς οἰκίας τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς ψάλλουν πρὸ τῆς εἰσόδου ἑκάστης οἰκίας καὶ λαμβάνουν δῶρα παρὰ τοῦ οἰκοδεσπότου πολλαχ.: *Πάμε νὰ ποῦμε τὸν ἄι-Βασίλει. Μᾶς τὸν εἶπαν τὸν ἄι-Βασίλει.* **3)** Ἡ πίττα ἡ κατασκευαζομένη κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐντὸς τῆς ὁποίας τίθεται νόμισμα Κύπρ. Συνών. *ἁγιβασιλίτσα* **1**, *ἁγιβασιλόπιττα, βασιλόπιττα.*

ἁγιβασιλιάτικα ἐπίρρ. Ἀθῆν. κ. ἀ. *ἄιβασιλιάτικα* πολλαχ. *ἁγιοβασιλιάτικο* Κύθν.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. *ἁγιβασιλιάτικος.*

Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἔνθ' ἀν.: *Ἤρθ' ἁγιβασιλιάτικα* Ἀθῆν. *Ἤρθες ἁγιοβασιλιάτικο νὰ μᾶς κάμῃς ξελέματα* (ἀντεγκλήσεις) Κύθν. Συνών. *πρωτοχρονιάτικα.*

ἁγιβασιλιάτικος ἐπίθ. ἐνιαχ. *ἄιβασιλιάτικος* σύνηθ. *ἄιβασ'λιάτ'κους* Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ. ἀ. *ἁγιοβασιλιάτικος* Ἄνδρ. Ζάκ. Κρήτ. Μακεδ. (Θεσσαλον.) Πελοπν. (Λακων.) Χηλ. κ. ἀ. *ἁγιουβασιλιάτικος* Χίος *ἁγιουβασ'λιάτ'κους* βόρ. ἰδιώμ.

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἅγι-Βασίλεις* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. *-ιάτικος.*

1) Ὁ ἀνήκων εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον σύνηθ.: *Ἁγιβασιλιάτικη μέρα* (ἡ ἡμέρα τῆς πρώτης τοῦ ἔτους, ὅτε ἑορτάζεται ἡ μνήμη τοῦ ἁγίου Βασιλείου) ἐνιαχ. **β)** Ὁ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου γινόμενος σύνηθ.: *Ἁιβασιλιάτικη πίττα* (ἡ ἰδιαιτέρα πίττα, ἡ ὁποία κατασκευάζεται κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου καὶ ἐντὸς τῆς ὁποίας τίθεται νόμισμα). Συνών. ἰδ. ἐν λ. *ἅγι-Βασίλεις* **3**. **2)** Οὐδ. πληθ. οὐσ., τὰ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου διδόμενα δῶρα κοιν.

ἁγιβασιλίτσα ἡ, ἀμάρτ. *ἁγιοβασιλίτσα* Κεφαλλ.

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἅγι-Βασίλεις* καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. *-ίτσα.*

1) Ἡ πίττα ἡ κατασκευαζομένη κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου. Συνών. ἰδ. ἐν λ. *ἅγι-Βασίλεις* **3**. **2)** Τὸ φυτὸν σκίλλα ἡ παράλιος (scilla maritima) ἀναρτώμενον τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου ὡς ἀποτρόπαιον εἰς τοὺς ἐξώστας τῶν οἰκιῶν, παράθυρα καὶ θύρας (ἡ πρόληψις καὶ μεσν. Πβ. Γεωπον. 15,31 ⟨ἔκδ. Beckh⟩ «πάντα φθόνον καὶ ἐπιβουλὴν ἐλαύνει... ἡ σκίλλα ξηραινομένη καὶ ἐν τῷ προθύρῳ τῆς οἰκίας κειμένη») Συνών. *βασιλίτσα, σκιλλοκρομμύδα.*

ἁγιβασιλόπιττα ἡ, ἐνιαχ. *ἄιβασιλόπιττα* πολλαχ. *ἁγιοβασιλόπιττα* Ἀθῆν. Θρᾴκ. κ. ἀ. —*Λεξ.* Περίδ.

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἅγι-Βασίλεις* καὶ τοῦ οὐσ. *πίττα.*

Πίττα κατασκευαζομένη κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐξ ἀζύμου ζύμης συμπεφυρμένης μετὰ βουτύρου καὶ ζαχάρεως, ἐντὸς τῆς ὁποίας τίθεται νόμισμα συνήθως ἀργυροῦν, κοπτομένη δὲ τὸ μεσονύκτιον τῆς παραμονῆς ἢ τὴν μεσημβρίαν τῆς ἑορτῆς ἐν τῇ οἰκογενειακῇ τραπέζῃ διανέμεται εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας. Θεωρεῖται σημεῖον εὐτυχίας εἰς ὃν περιέλθῃ τὸ νόμισμα. Συνών. ἰδ. ἐν λ. *ἅγι-Βασίλεις* **3**.

ἁγιγεωργᾶτο τό, ἀμάρτ. *ἁιγεωργᾶτο* Σῦρ. (Ἑρμούπ.)

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἅγι-Γεώργις.* Διὰ τὸν σχηματισμὸν πβ. καὶ *ἁγικωνσταντινᾶτο.*

Μικρὰ ἀργυρᾶ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

ἁγιγεωργιάτης ὁ, ἀμάρτ. *ἁγεωργιάτης* Πελοπν. *ἁγεουργιάτ's* Μακεδ. (Δαρνακ.)

Ἐκ τοῦ ὀν. *ἅγι-Γεώργις.* Ὁ τύπ. *ἁγεωργιάτης* προῆλθεν ἢ διὰ τῆς κατ' ἀνομ. ἀποβολῆς τῆς συλλαβῆς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ